

แบบเก็บรวบรวมนวัตกรรมของ อสม. ดีเด่น ระดับชาติประจำปี ๒๕๖๙

ชื่อนวัตกรรม : นวัตกรรม “แม่คนที่ ๒”

ชื่อเจ้าของผลงาน : นางสาวอุดมพร ผาลี

นวัตกรรมด้านกระบวนการ (Process Innovation)

สาขาที่ประกวด : สุขภาพจิตชุมชน

จังหวัด : นครพนม

อสม. ดีเด่นระดับ ☐ เขต ☐ ภาค ☒ ชาติ

ที่มาและความสำคัญของการสร้างนวัตกรรม

จากการติดตามเยี่ยมผู้ป่วยจิตเวชชานชายา ทั้ง ๓ ราย พบว่า ขาดการดูแลจากครอบครัว ทำให้ผู้ป่วยชานชายา รับประทานยาไม่ต่อเนื่อง ไม่ไปพบแพทย์ตามนัด ทำให้เกิดอาการกำเริบ รุนแรง อาละวาด คลุ้มคลั่ง ทำลายข้าวของ ทำร้ายตัวเอง และทำร้ายผู้อื่น จากปัญหาดังกล่าว ทำให้ อสม. คิดแนวทางในการแก้ไขปัญหา เพื่อให้ผู้ป่วย รับประทานยาสม่ำเสมอ ต่อเนื่อง และพบแพทย์ตามนัด จึงได้เกิดนวัตกรรม “แม่คนที่ ๒” เพื่อให้เกิดความ ไว้วางใจ

วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อให้ผู้ป่วยรับประทานยาต่อเนื่อง และพบแพทย์ตามนัด
- ๒) เพื่อให้ผู้ป่วยมีผู้ดูแล
- ๓) เพื่อให้ผู้ป่วยไม่มีอาการกำเริบ

ขั้นตอนการดำเนินงาน

- ๑) ให้ อสม. จับคู่กับผู้ป่วยจิตเวช ๑ ต่อ ๓ (อสม. ๓ คน ต่อผู้ป่วยจิตเวช ๑ คน) ที่อยู่ในเขตรับผิดชอบ
- ๒) ร่วมกันติดตามเยี่ยมผู้ป่วยจิตเวช สัปดาห์ละ ๒ ครั้ง โดยสอบถามการรับประทานยาและตรวจนับเม็ด ยา ถ้าในวันนั้นผู้ป่วยไม่รับประทานยา อสม. จะให้ผู้ป่วยจิตเวชรับประทานยาทันที
- ๓) เมื่อถึงวันแพทย์นัดติดตามอาการ อสม. จะพาผู้ป่วยจิตเวชไปพบแพทย์ทุกครั้ง
- ๔) ในกรณีที่ผู้ป่วยจิตเวชไม่ไปรับยาตามนัด อสม. จะไปรับยาแทน เพื่อนำมาให้ผู้ป่วยได้รับประทานยา ต่อเนื่อง
- ๕) ในการติดตามเยี่ยมผู้ป่วยจิตเวชแต่ละครั้ง อสม. จะพูดคุย รับฟัง ให้คำปรึกษา เพื่อให้ผู้ป่วยจิตเวช ผ่อนคลาย
- ๖) อสม. พาผู้ป่วยจิตเวชทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม เช่น เก็บขยะบริเวณคุ้มบ้าน ล้างห้องน้ำวัด เป็นต้น

ผลการดำเนินงาน

ผลการใช้นวัตกรรม “แม่คนที่ ๒”

กิจกรรม	ผู้ป่วยจิตเวชขาดยา	
	จำนวน (คน)	จำนวน (ครั้ง)
แม่พาหาหมอ	3	6
แม่รับยาแทน	3	9
แม่พากินยา	3	78
แม่พาม่วน(พูดคุย/รับฟัง)	3	144
แม่พาเสดดี	3	36

ที่มา : ผลการใช้นวัตกรรม “แม่คนที่ ๒” รพ.สต.ไผ่ล้อม วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๘

แบบประเมินความพึงพอใจ นวัตกรรม “แม่คนที่ ๒” ปี ๒๕๖๘

ระดับความพึงพอใจ	จำนวนประชาชน (ร้อยละ)
มาก (ร้อยละ 80 ขึ้นไป)	3 (100)
ปานกลาง (ร้อยละ 60-79.9)	0
น้อย (น้อยกว่า 60)	0

ประโยชน์ที่ได้รับ

- ๑) ผู้ป่วยรับประทานยาต่อเนื่อง และพบแพทย์ตามนัด
- ๒) ผู้ป่วยมีผู้ดูแล
- ๓) ผู้ป่วยไม่มีอาการกำเริบ

ปัจจัยความสำเร็จ

- ๑) ความใกล้ชิดและความไว้วางใจ
- ๒) การติดตามอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง
- ๓) การเข้าถึงบริการสุขภาพอย่างต่อเนื่อง
- ๔) ความร่วมมือของชุมชน

คำอธิบาย

เดิมการดูแลผู้ป่วยจิตเวชในชุมชนเป็นรูปแบบ การเยี่ยมบ้านและติดตามอาการโดย อสม. และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ซึ่งเป็นการดูแลตามภารกิจพื้นฐาน ยังขาดความต่อเนื่องเชิงลึก และขาดกลไกสร้างความผูกพันกับผู้ป่วย จึงได้นำแนวคิดเดิมมาพัฒนาและต่อยอดเป็นนวัตกรรม “แม่คนที่ ๒” โดยมีการปรับปรุงและเพิ่มเติมดังนี้

๑) พัฒนาจากการเยี่ยมทั่วไป → สู่การดูแลเชิงความสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดความใกล้ชิด ไว้วางใจ และดูแลเชิงจิตใจ

๒) พัฒนาระบบติดตาม → เป็นระบบเชิงรุกและมีโครงสร้างชัดเจน จับคู่ อสม. ๓ คน ต่อผู้ป่วย ๑ คน และลงเยี่ยมอย่างน้อยสัปดาห์ละ ๒ ครั้ง พร้อมตรวจนับยาและเฝ้าระวังอาการ

๓) ต่อยอดการดูแลเรื่องยา → สู่การจัดการต่อเนื่องครบวงจร คำแนะนำเรื่องยา เพิ่มเป็นการตรวจสอบการกินยา ให้กินยาทันทีเมื่อพบว่าขาด รับยาแทนเมื่อผู้ป่วยไม่มาตามนัด

๔) พัฒนาการส่งต่อ → สู่การพาเข้าถึงบริการจริง จากแจ้งเตือนวันนัด เปลี่ยนเป็น อสม. พาผู้ป่วยไปพบแพทย์ด้วยตนเองทุกครั้ง

๕) ต่อยอดการดูแลรายบุคคล → สู่การฟื้นฟูทางสังคม เพิ่มกิจกรรมให้ผู้ป่วยมีส่วนร่วมับชุมชน เช่น ทำความสะอาดวัด เก็บขยะ เพื่อเสริมคุณค่าในตนเองและลดการตีตรา

๖) พัฒนาจากระบบบุคคล → สู่การมีส่วนร่วมของชุมชน เชื่อมโยง อสม. ผู้ป่วย และชุมชน ให้เป็นเครือข่ายดูแลร่วมกัน

โอกาสพัฒนา

พัฒนาระบบติดตาม นวัตกรรม “แม่คนที่ ๒” ด้วยเทคโนโลยี เพิ่มการใช้ Line กลุ่ม/แอปพลิเคชัน/แบบบันทึกออนไลน์ เพื่อแจ้งเตือนการกินยา นัดหมายแพทย์ และรายงานอาการแบบเรียลไทม์ พัฒนาแบบฟอร์มติดตาม เช่น แบบประเมินอาการ แบบนับยา แบบบันทึกการเยี่ยม เพื่อให้การทำงานเป็นระบบและประเมินผลได้ชัดเจน เพิ่มการมีส่วนร่วมของครอบครัว พัฒนากิจกรรม/คู่มือให้ครอบครัวเข้ามามีบทบาทมากขึ้น ลดการพึ่งพา อสม. เพียงฝ่ายเดียว และขยายผลสู่พื้นที่อื่น จัดทำเป็น “โมเดลต้นแบบ” หรือคู่มือการดำเนินงาน เพื่อให้พื้นที่อื่นสามารถนำไปปรับใช้ได้’

ภาคผนวก

นวัตกรรม “แม่คนที่ 2”

ใช้ในการติดตามเยี่ยมผู้ป่วยจิตเวชขาดยา

โดยติดตามเยี่ยม สัปดาห์ละ 2 ครั้ง เพื่อให้เกิดความไว้วางใจ

แม่พาหามอ

นวัตกรรม “แม่คนที่ 2”

แม่รับยาแทน

แม่พาเซดดี

แม่พาม่วน

แม่พากินยา